

Õiguskantsleri Kantselei

Teie 04.08.2017 nr

Meie 01.09.2017 nr 16-4/171076/1703774

Lapsevanema õiguste teostamiseks volituse või loa andmine

Lugupeetud avaldaja

Küsisite, kas üks vanem saab oma lapse hooldusõiguse kolmandale isikule üle anda. Samuti palusite selgitust, milline õiguslik tähendus on notariaalsel volikirjal, millega Teie laste ema volitas kolmandat isikut enda asemel vanema õigusi teostama.

Vanema hooldusõiguse sisu sätestab [perekonnaseaduse](#) (edaspidi PKS) § 116 lg 2, mille järgi on vanemal kohustus ja õigus hoolitseda oma alaealise lapse eest. Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest (*isikuhoolitus*) ja õigust hoolitseda lapse vara eest (*varahoolitus*) ning otsustada lapsega seotud asju. Vanematel on oma lapse suhtes nii ühine hooldusõigus kui ka ühine hoolduskohustus.

Vanem(ad) ei saa hooldusõigusest loobuda ega seda kolmandale isikule üle anda. Hooldusõigust saab piirata või selle vanemalt ära võtta üksnes kohus. Kuigi seadus aktsepteerib olukorda, kus last kasvatab ja tema eest hoolitseb ajutiselt kolmas isik (PKS § 122 lg 2 ja 3) ei tähenda see, et vanem(ad) on sellisel juhul hooldusõiguse kolmandale isikule üle andnud. Ka sellisel juhul lasub hoolduskohustusest tulenev vastutus vanemal.

Hooldusõiguse lahutamatuks osaks on otsustusõigus. Vanemad peavad lapsega seotud asju otsustama omal vastutusel ja üksmeeles, pidades silmas lapse igakülget heaolu. Vanemad ei saa lapse elu üle otsustamist delegeerida kolmandatele isikutele. Otsustusõiguses saab muudatusi teha üksnes kohus ja seda ka peamiselt vanemate endi vahelistes suhetes - andes otsustusõiguse mingis konkreetses küsimuses ühele vanemale (PKS § 119). Erandiks on ka olukord, kus last kasvatab ja tema eest hoolitseb kolmas isik. Sel juhul võib kohus vanemate nõusolekul anda otsustusõiguse kindlas ulatuses üle last tegelikult hooldavale ja kasvatavale isikule ehk PKS-i mõistes kasuvanemale (PKS § 122 lg 2).

Seadus sätestab otsustusõiguse erisused juhuks, kui lapsevanemad elavad lahus. Kui ühist hooldusõigust omavad vanemad elavad lahus, siis on lapsega kooselaval vanemal õigus otsustada lapse igapäevaelu ehk tavahooldamise asju¹ ainuisikuliselt (PKS § 145 lg 2). Kas mingi konkreetse otsuse puhul on tegemist lapse tavahooldamise küsimusega või mitte, saab vastata juhtumipõhiselt. Tavahooldamise alla kuuluvad küsimused, mida laps igapäevaselt selga paneb, mida ta sööb, kas ta läheb õhtul sõpradega kinno, kas ta läheb nädalavahetuseks vanavanemate juurde jms.

¹ PKS § 145 lg 2 järgi tuleb igapäevaelu asjade otsustamisena üldjuhul mõista sellise tavaotsustuse tegemist, mis esineb sageli ja mis lapse arengut püsivalt ei mõjuta.

Tavahooldamise alla ei kuulu aga näiteks otsus selle kohta, kas laps on kooliküps, millisesse lasteaeda või kooli laps läheb, kas lapsele tuleks teha soovitatud operatsioon, kas laps võib minna sõprade perega välisriiki reisile jms. Praktikast võib esineda ka juhtumeid, kus ei ole lihtne tõmmata piiri tavahooldamise ja muude küsimuste vahel. Näiteks võib kooli lastevanemate koosolekul osalemine olla küll üldjoontes tavahooldamise küsimus, kuid kui sellel koosolekul otsustatakse küsimusi, mis võivad puudutada lapse arengut pikemas perspektiivis, siis enam tavahooldamise küsimusega tegemist ei ole.

Igapäevaste toimingute ehk tavahooldamise asjade puhul saab lapsega kooselav vanem ainuisikuliselt anda kolmandale isikule loa teha neid toiminguid tema eest. Näiteks võib vanem paluda lapse vanavanemal, tädil/onul või oma uuel elukaaslasel viia laps kooli või lasteaeda ja minna lapsele päeva lõppedes järele. Selleks võib lapsevanem anda kolmandale isikule ka kirjaliku loa. Selline luba ei pea olema notariaalselt tõestatud. See aga ei tähenda, et lapsevanem ei või soovi korral igapäevatoimingute tegemise luba paluda notariaalselt tõestada. Vastava loa notariaalne tõestamine ei muuda loa õiguslikku tähendust. Notariaalselt tõestatud luba ei anna vanemale ega tema poolt volitatud kolmandale isikule seadusega võrreldes täiendavaid õigusi. Notariaalse volikirjaga ei saa lapsega kooselav vanem ainuisikuliselt anda kolmandale isikule luba teha toiminguid, mille üle otsustamise õigus kuulub mõlemale vanemale ühiselt. Ühe vanema sellekohasel notariaalselt tõestatud tahteavaldusel ei ole teise vanema nõusolekuta siduvat õiguslikku tähendust. Nt ei saa üks vanem ainuisikuliselt lubada kolmandat isikut lapsega välisriiki reisida. Last puudutavaid olulisi asju peavad ka lahuselavad vanemad otsustama ühiselt (PKS § 145 lg 1).

Oluline on teha vahet kolmandale isikule antud loal teha lapse hooldamiseks vajalikke igapäevaseid toiminguid ning volitusel teha lapse nimel õiguslikke tagajärgi kaasatoovaid toiminguid ehk tehinguid [tsiviilseadustiku üldosa seaduse](#) (edaspidi TsÜS) § 67 mõttes. TsÜS § 119 lg 2 sätestab, et seaduslik esindaja võib anda teisele isikule volituse tehingu tegemiseks. Nii võivad lapsevanemad lapse seaduslike esindajatena anda kolmandale isikule volituse lapse nimel tehingu tegemiseks (nt lapsele korteri ostmiseks). Sellisel juhul on hooldusõiguslikud vanemad lapse seaduslike esindajatena ühiselt võtnud vastu otsuse osta lapsele korter ning on volitanud kolmandat isikut (nt advokaati, sugulast või tuttavat) seda tehingut lapse nimel tegema. Kuigi tavakeeles räägitakse kolmanda isiku volitamisest ka siis, kui talle antakse luba teha tavatoiminguid, mis ei too lapsele kaasa õiguslikke tagajärgi (nt sõita koos lapsega nädalavahetuseks mere äärde puhkama või minna lapsele lasteaeda järgi) on juriidilises mõttes volitamisega tegu ainult siis, kui antakse teisele isikule volitus lapse nimel tehingu tegemiseks.

Kokkuvõtteks – laste ema poolt välja antud notariaalne volikiri ei mõjuta Teie hooldusõigust ega laste esindusõigust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Andres Aru

laste ja noorte õiguste osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristi Paron 6938411

Kristi.Paron@oiguskantsler.ee